

ZAMĚSTNÁVÁNÍ

PŘÍRUČKA PRO FIRMY K ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S TRESTNÍ MINULOSTÍ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

 WAYBACK

WAYBACK

 RUBIKON
CENTRUM pomáháme překročit minulost.

RUBIKON CENTRUM

Fundacja Sławek

SLAWEK FOUNDATION

 active
youth

ACTIVE YOUTH

Podpora Evropské komise vzniku této publikace nepředstavuje
souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise a
Národní agentura nenesou odpovědnost za jakékoli použití informací
v ní obsažených.

OBSAH

1 ÚVOD

2 CO SI PODNIKY MYSLÍ O ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S TRESTNÍ MINULOSTÍ

3 BĚŽNÉ OBAVY A ZPŮSOBY, JAK JIM ČELIT

4 VÝHODY NÁBORU ČLOVĚKA S TRESTNÍ MINULOSTÍ

5 EXPERIMENT

6 ZÍSKÁVÁNÍ PODPORY: SÍŤ PŘÁTELSKÁ K LIDEM S TRESTNÍ MINULOSTÍ

01 ÚVOD

Proč byste měli říkat ANO zaměstnávání lidí s trestní minulostí?

Mezi lety 2013 a 2019 se v EU zvýšil nedostatek pracovních sil. Největší nedostatek byl hlášen v odvětví výroby, stavebnictví a služeb ve východní Evropě. ~40 % společností ve výrobě a stavebnictví tvrdí, že nedostatek pracovních sil je faktorem omezujícím výrobu (Eurofond, 2021). Přemýšlení nad nábořem a objevováním nových talentů může pomoci překonat tyto potíže.

A novými zásobami talentů máme na mysli bývalé odsouzené. Zejména ti, kterým je méně než 30 let. Výzkumy provedené v Litvě, Polsku, Norsku a České republice ukázaly, že mladí bývalí delikventi obzvláště potřebují zaměstnavatele, kteří by otevřeně prohlásili, že jsou otevření vůči lidem s trestní minulostí.

Hledání práce po propuštění z výkonu trestu je z mnoha důvodů obtížný úkol, ale když zaměstnavatel vyjde lidem se záznamem v trestním rejstříku vstříc, mladí bývalí odsouzení vědí, že je to bezpečný prostor pro život a práci.

Hlavním cílem této příručky je představit výhody zaměstnávání lidí s trestní minulostí, prozkoumat negativní předsudky vůči bývalým odsouzeným na trhu práce a ukázat podnikům, jak je lze podpořit v jejich poslání otevřenosti vůči lidem s kriminální minulostí.

Tato příručka je založena na partnerských výzkumech mezi zaměstnavateli, (bývalými) pachateli a kariérními specialisty, které byly provedeny v letech 2020–2021.

Tato příručka byla vytvořena ve spolupráci sdružení Active Youth (Litva), Slawek Foundation (Polsko), RUBIKON Centrum (Česká republika) a Wayback (Norsko) v rámci projektu Young Ex-offenders Support a je podporována programem Erasmus+.

02 CO SI PODNIKY MYSLÍ

o zaměstnávání lidí s trestní minulostí

Výzkum provedený v Litvě, Polsku, Norsku a České republice zjišťoval u celkem 80 zaměstnanců jejich postoje a praxi v zaměstnávání bývalých pachatelů. Toto jsou zjištěné postoje.

Lidé s trestní minulostí mají v naší společnosti stejné možnosti jako všichni ostatní

Ve všech zemích většina respondentů (průměrně nad ~60 %) tvrdí, že kriminální minulost není překážkou zaměstnání v jejich společnostech. Přesto je pro většinu osob s trestní minulostí po propuštění stále těžké najít práci. To ukazuje, že zaměstnavatelé pravděpodobně špatně komunikují svou otevřenost vůči bývalým odsouzeným, a tak se lidé s kriminální minulostí zdráhají ucházet se o pozice na otevřeném trhu práce.

Kriminální minulost by se neměla objevit v životopise, ale mohla by být představena během pohovoru

Dominantní názor na to, kdy by měl člověk oznámit svůj trest, byl, že pracovní pohovor je dobrým místem, kde se můžete otevřít a sdílet svou kriminální minulost. I když průzkum ukazuje, že by zaměstnavatelé ocenili, kdyby lidé o svém odsouzení nakonec promluvili, může to být pro člověka obtížný úkol a může se lišit v závislosti na tom, jak moc je bývalý pachatel ochoten o své minulosti mluvit.

Většina společností nemá jasná pravidla týkající se zaměstnávání lidí s trestní minulostí

Pravidelné náborové postupy mohou bývalé pachatele vyloučit z pracovních příležitostí. Aby to bylo spravedlivější, před schůzkou zvažte, jaké dokumenty bude personální oddělení vyžadovat; získání některých typů průkazu totožnosti, jako je doklad o adrese, může být pro vězně velmi obtížné, a pokud je to možné, měly by být z procesu vyřazeny.

Zástupci firem nesouhlasí s tím, že by lidé s trestní minulostí učinili pracoviště nebezpečným nebo že by to mohlo poškodit image společnosti

Tyto postoje převládaly v podobném výzkumu provedeném na University of Phoenix (2019, USA). Naproti tomu náš výzkum zjistil, že zaměstnavatelé v partnerských zemích a jejich týmy takové obavy nemají.

Zaměstnavatelé nespolupracují s místními věznicemi nebo nevládními organizacemi pracujícími s lidmi s trestní minulostí

Silné vazby mezi vaším personálním oddělením a organizacemi/institucemi, které pracují s bývalými pachateli, pomůže oslovit tuto skupinu. Některé NVO mohou také nabízet výběr správných lidí pro vaše volné pracovní místo a fungovat jako agentury práce, což usnadňuje proces náboru.

03 BĚŽNÉ OBAVY A ZPŮSOBY, JAK JIM ČELIT

Nedostatek dovedností

Náš průzkum ukázal, že podniky se domnívají, že vězni mají špatnou kvalifikaci a nedostatek dovedností pro určitou práci.

Vězeňské programy však nabízejí řadu programů seberozvoje a budování kvalifikace. Uznání vzdělání a kvalifikace získané ve vězení může pomoci vidět bývalé pachatele jako kvalifikované pracovníky. Zaměstnavatelé navíc akceptováním dovedností získaných ve vězení pomáhají bývalým pachatelům zůstat motivováni k tomu, aby se zdrželi kriminálního života.

Pracovní historie

Druhou nejčastější obavou zaměstnavatelů ohledně najímání bývalého odsouzeného bylo, že nemají konzistentní pracovní minulost.

To platí zejména pro bývalé pachatele mladší 30 let. Vzhledem k tomu, že jsou ve vězení od mládí, je pro teenagery a mladé dospělé téměř nemožné sbírat první pracovní zkušenosti. Jako zaměstnavatelé byste si měli uvědomit, že každý trest vytváří mezeru v profesní historii. Ale také je třeba si uvědomit, jaké zaměstnání a povinnosti měl bývalý pachatel ve vězení.

Vzdělání

Konečně třetí nejčastější obavou mezi zaměstnavateli bylo, že bývalí pachatelé mají špatné vzdělání.

Věznice poskytují pachatelům příležitost dokončit vzdělání a některé dokonce nabízejí univerzitní kurzy a/nebo odbornou přípravu. Uznání diplomů získaných ve vězení vysílá pozitivní zprávu i současným vězňům, protože vědomí, že váš diplom získaný ve vězení má hodnotu i venku, je velkým podnětem k učení.

04 VÝHODY NÁBORU ČLOVĚKA S TRESTNÍ MINULOSTÍ

ZÍSKEJTE ZAMĚSTNANCE, KTEŘÍ JSOU ZODPOVĚDNÍ ZA PRACOVNÍ PROSTOR

Důkazy od zaměstnavatelů (Marks & Spencer, Spojené království) ukazují, že bývalí pachatelé připisují vyšší hodnotu zaměstnání kvůli touze zůstat mimo vězení. To často znamená, že bývalí pachatelé jsou loajálnější a stálejší, což udržuje institucionální znalosti ve vašem podnikání.

MĚNIT SPOLEČNOST A BUDOvat SPOLEČENSKOU ODPOVĚDNOST

Najímání bývalých pachatelů může firmám pomoci stát se společensky odpovědnějšími. Aktivní najímání bývalých vězňů prokazatelně snižuje recidivu. Většina pachatelů chce mít příležitost obrátit se ke zločinu zády a zaměstnání jim pomáhá vrátit se do běžného života.

ZÍSKEJTE VLÁDNÍ POBÍDKY ZA NÁBOR LIDÍ S TRESTNÍ MINULOSTÍ

Většina vlád v EU nabízí určitou formu podpory zaměstnavatelům, kteří nabírají (bývalé) pachatele. Ověřte si možnosti u místního úřadu práce.

VYPLNIT MEZERY V DOVEDNOSTECH

Statistiky Eurofoundu ukazují, že země napříč Evropou se potýkají s nedostatkem pracovních sil, což bude mít pravděpodobně dominový efekt na produktivitu a výkonnost. Mnoho věznic vyučuje různé dovednosti na průmyslové úrovni, přičemž vězni dosahují odborné kvalifikace. Zaměstnavatelé mohou využít tohoto fondu talentů, aby vyřešili nedostatek dovedností a také pomohli vězňům a bývalým delikventům vrátit se zpět do normálního života.

05 VÝZKUM

který se uskutečnil v Litvě, Polsku, Norsku a České republice

Mít práci je zásadní téměř pro každého. Přináší to ekonomickou stabilitu, a proto minimalizuje stres. Lidé si mohou dovolit to základní, jako je bydlení, jídlo, oblečení, zdravotní péče, hygienické prostředky a tak dále. Pro někoho je hledání práce snadné, někomu to zabere čas. Bývalým odsouzeným to však může trvat ještě déle kvůli převládající diskriminaci kvůli jejich kriminální minulosti a dalším faktorům, jako jsou nespolehlivost, chybějící vzdělání nebo pracovní zkušenosti, a proto jsou považováni za neschopné vykonávat určité typy práce. Tento přístup a neochota zaměstnávat bývalé odsouzené přispívá k tomu, že se znovu vracejí k trestné činnosti, protože bez práce bezúhonný život neudrží. Kromě toho je pro ně obtížné integrovat se a být součástí komunit, což může vést a často vede k sociálnímu vyloučení.

Aby bylo možné zjistit, jak se zaměstnavatelé dívají na bývalé pachatele, byl proveden experiment v Litvě, Polsku, Norsku a České republice, kde bylo prostřednictvím populárních platform pro hledání zaměstnání ve zmíněných zemích rozesláno 60 životopisů se záznamem v rejstříku trestů. Obdobně bylo v každé zemi rozesláno 60 životopisů bez záznamu v trestním rejstříku na stejné pracovní pozice. Celkem bylo v každé zemi rozesláno 120 životopisů, aby bylo možné lépe porozumět tomu, jak jsou dnes osoby s trestní minulostí vnímány ze strany zaměstnavatelů a jaká je pravděpodobnost, že najdou práci.

Je důležité zmínit, že podobný terénní výzkum byl proveden ve Švédsku. Během experimentu byly rozeslány dvojice žádostí, „<...> jedna od žadatele odsouzeného za napadení a jedna od žadatele bez odsouzení za napadení. V průběhu 4 měsíců v roce 2016 byly žádosti zaslány zaměstnavatelům, kteří inzerovali volná pracovní místa na webových stránkách švédského úřadu práce“ (Ahmed & Lång, 2017).

Výsledky experimentu ukázaly, že ochota zaměstnat bývalého pachatele se liší v závislosti na oblasti práce, pozice a dokonce i pohlaví, které v daném oboru dominuje. Během experimentu bylo rozesláno celkem 2078 žádostí o zaměstnání. Výsledky ukázaly, že zaměstnavatelé reagovali kladně na osoby, které se nedopustily trestné činnosti ve 28 % případů, zatímco bývalí pachatelé obdrželi kladné odpovědi v 16 % případů. To znamená, že lidé bez jakékoli kriminální minulosti obdrželi ve svých žádostech o zaměstnání o 72 % více pozitivních odpovědí ve srovnání s lidmi, kteří měli kriminální minulost.

Tento experiment odhalil, že diskriminace bývalých pachatelů v procesu přijímání stále existuje, zejména na takových pracovních pozicích, jako jsou učitelé předškolních zařízení, vývojáři softwaru, pracovníci v restauracích, prodavači atd.

Nebyla však zaznamenána žádná statisticky významná diskriminace v pracovních oborech, jako je automechanik, řidič kamionu nebo všeobecná zdravotní sestra. Takový výsledek mohl být způsoben závažností přestupku, který byl uveden v rozeslaných žádostech o zaměstnání. V tomto experimentu ve 4 zemích byla tedy zvolena mírně odlišná cesta. Životopisy neuváděly konkrétní důvod odsouzení dané osoby. Všechny zasláné životopisy byly životopisy mužů, proto došlo k odlišným výsledkům ve srovnání s výsledky švédského experimentu. Přesto nám výzkum umožnil nahlédnout situaci bývalých pachatelů v uvedených zemích.

Výsledky experimentu ve čtyřech uvedených zemích byly trochu překvapivé. To znamená, že zaměstnavatelé projevili určitou ochotu zaměstnávat lidi s trestní minulostí. Vyskytly se případy, kdy zaměstnavatelé odpověděli spíše lidem, jejichž životopisy obsahovaly zmínku o záznamu v trestním rejstříku, než těm, kteří měli rejstřík čistý.

V Norsku je míra zaměstnávání bývalých pachatelů nejvyšší (viz tabulka 1) a výsledky experimentu ukazují, že ze 60 zasláných životopisů s trestním rejstříkem bylo 34 pozitivních a pouze 5 negativních, zbylých 21 osob nedostalo žádnou odpověď. V Litvě je situace se zaměstnáváním bývalých pachatelů rovněž velmi dobrá. Z 60 zasláných životopisů bylo 26 odpovědí pozitivních a pouze 4 negativní, 30 osob neobdrželo žádnou odpověď. V České republice byly výsledky také dobré, z 60 zasláných životopisů bylo 20 pozitivních, 6 negativních a dalších 24 bez odpovědi. V Polsku byly výsledky nejméně uspokojivé, ale stále dost dobré. Ze 60 zasláných životopisů bylo 19 odpovědí pozitivních, 5 negativních a 36 osob nedostalo žádnou odpověď.

Trochu překvapivý byl počet odpovědí na životopisy bez záznamu v rejstříku trestů (viz tabulka 2). V Norsku a Litvě bylo méně kladných odpovědí na životopisy bez uvedení trestního rejstříku a v České republice byl počet stejný.

Tabulka 1

POČET ODPOVĚDÍ NA ŽIVOTOPISY S INFORMACÍ O ZÁZNAMU V TR				
	Litva	Polsko	Norsko	Česká republika
Pozitivní	26	19	34	20
Negativní	4	5	5	6
Bez odpovědi	30	36	21	24
Celkem	60	60	60	60

Tabulka 2

POČET ODPOVĚDÍ NA ŽIVOTOPISY BEZ INFORMACE O ZÁZNAMU V TR				
	Litva	Polsko	Norsko	Česká republika
Pozitivní	22	28	30	20
Negativní	9	6	8	10
Bez odpovědi	29	26	22	30
Celkem	60	60	60	60

Čísla ukazují, že se společnosti mění. Zaměstnavatelé jsou s největší pravděpodobností v této oblasti informovanější a výhody zaměstnávání bývalých pachatelů znají, stejně jako chtějí bojovat proti stereotypům, které tuto zranitelnou skupinu obklopují, a dát jim příležitost napravit svou současnou situaci. Je však důležité zmínit, že samotní lidé s trestní minulostí stále obtížně hledají zaměstnání, protože jakmile jsou připraveni opustit věznici, nedostanou mnoho informací o tom, které firmy/organizace je budou ochotny zaměstnat. Země EU musí zapracovat na tom, aby zajistily větší integraci bývalých odsouzených do společnosti a minimalizovaly stres, se kterým se mohou potýkat.

Závěrem lze říci, že firmy by měly o otázkách zaměstnávání bývalých pachatelů vážně přemýšlet, protože mohou pomoci bývalým pachatelům i společnosti jako celku. Zaměstnavatelé tak mohou přerušit začarovaný kruh trestné činnosti, ve kterém se bývalí odsouzení nacházejí, a přimět společnost, aby je více přijímala.

06 ZÍSKÁVÁNÍ PODPORY

síť přátelská k lidem s trestní minulostí

ACTIVE YOUTH:

WAYBACK:

RUBIKON CENTRUM:

SLAWEK FOUNDATION:

